

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. V. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

persona, sed in iure, sicut Joannes dictus est A Elias, non in persona, sed in spiritu: tum etiam quia loquebatur prophetice & in sensu mystico, ut scilicet designaret quod minor populus, scilicet Gentilium, substituendus erat loco majoris, scilicet Iudæorum. Unde ait D. Thomas loco citato in resp. ad 3. *Quod in Scriptura sacra inducuntur aliquorum gesta, quasi exempla perfecte virtutis, de quibus non est asserendum eos fuisse mentitos: si qua tamen in eorum dictis appareant, que mendacia videantur, intelligendum est ea figuratim & prophetice dicta fuisse.* Iudith quoque in verbis quæ Holoferni dixit, cum magna cautela & prudentia locuta est, & aliquibus amphibologiis, non tamen mendaciis, voluit eum decipere; sicut cum dixit, quod duceret illum per mediam Hierusalem, & ne unus canis latraret contra illum, nam revera illum adductura erat per mediam Hierusalem, sed mortuum, non vivum, deferendo caput eius &c. Quod si in aliquo verbo fortassis mentita est, non ex eo laudatur, sed ex charitate & affectu ad salutem populi.

Ad id quod dicitur de homicidio, respondeatur quod si Moyses est excusandus in occisione illius Ægyptij, dicendum est id fecisse, vel ex inspiratione Dei, qui ad hoc ei auctoritatem tunc dedit; vel ob justam proximi defensionem, quia videbat fratrem suum seu proximum injustè ab illo Ægyptio affligi & opprimi, & non erat alia via defendendi ipsum, quàm invasorem occidendo. Ad casum de Sanfone dicimus, illum Spiritu Sancto instigante id fecisse, atque adeo licitè, ut docent S. Augustinus 1. de Civit. cap. 21. & 26. & D. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. 5. ad 4. Idem dicendum de illis sanctis fœminis, quæ tempore persecutionis seipsas occiderunt, aut in flumen precipitarunt, ut invasores suæ pudicitia effugerent, ut ibidem tradit S. Doctor.

Solum difficultas est in verbis Hieronymi, quibus videtur docere, licitum esse seipsum occidere ad servandam castitatem. Duplex tamen huic testimonio potest adhiberi responsio. Prima est, Hieronymum solum velle, licere se occidere propter periculum castitatis, quando id fit ex instinctu Dei, qui frequentius aut certius adesse solet, cum intervenit periculum castitatis, quàm in aliis casibus. Secunda est, sensum S. Hieronymi esse, non licere propria perire manu, etsi castitas periclitetur. Nam dictio *absque*, non semper sumitur exclusivè, sed aliquando affirmativè & copulativè, ut patet ex illo Cant. 4. *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! Oculi tui columbarum: absque eo quod intrinsicè latet.* Ubi dictio *absque* non excludit quod intrinsicè latet à pulchritudine, cum legamus Psalm. 44. *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus*: sed sensus est, etiam pulchra es, præcipuè in his quæ latent.

Ex dictis inferes, errasse, & graviter peccasse Origenem; qui ut refert Nicephorus lib. 1. histor. cap. 32. post multa perpessa supplicia pro fide Christi, postmodum pro servanda castitate, ne videlicet juvenis quidam Ethiops abuteretur illo, fidem exterius negavit.

S. IV.

Tertia difficultas expeditur.

Dico tertio: Intentio boni finis diminuit malitiam pravæ electionis. Ita communiter docent Theologi contra Almainum, Loricam, & paucos alios.

Tom. III.

Probatum conclusio ex communi omnium, non solum Theologorum, sed etiam fidelium consensu: omnes enim sibi persuasum habent; minus peccatum esse, mentiri ad tuendam vitam proximi, vel aliquod grave malum vitandum, quàm sola libidine mentiendi. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 2. sic habet: *Quantò bonum intentum est melius, tantò magis minuitur culpa mendacij.* Idem docet Gratianus Can. primum 22. qu. 2. ubi ait: *Mendacium tantò esse levius, quantò meliorem habet finem.* Similiter nullus fidelium est, qui non existimet eum qui furatur ad dandam eleemosynam, minus peccare, quàm qui furatur ex cupiditate pecunie, juxta illud Augustini: *Pejore est qui concupiscendo, quàm qui miserando furatur.*

Ratio etiam id suadet: Tum quia qui furatur ad dandam eleemosynam, habet voluntatem minus deordinatam & minus affectam peccato; cum non habeat pro motivo furtum ut est malum, sicut alter, sed ut induit apparenter quandam speciem boni honesti: Tum etiam quia furtum est ab ipso minus volitum; cum non sit volitum propter se, sed tantum propter aliud, in quod primario, principalius, & ultimè tendit affectus: Sed malitia moralis minuitur, cum minuitur ratio voluntarij: Ergo &c.

Confirmatur: Sicut circumstantia aggravat peccatum, ita & illud diminuit, ut docet D. Thomas infra qu. 73. art. 7. Sed intentio finis est una ex circumstantiis: Ergo sicut aggravare, ita & diminuire potest peccatum.

S. V.

Solvuntur objectiones.

OBIECTIO primò: Omnis finis, quantumvis sit bonus secundum se, tamen si moveat efficaciter ad malum medium, vitiatur, & efficitur malus, ut §. 1. vidimus: Ergo non minuit, sed potius auget malitiam pravæ electionis. Patet consequentia: nam illud quod est malum, non minuit, sed potius auget malitiam. Unde Augustinus lib. 50. homiliarum, homil. 7. relatus cap. forè 14. qu. 5. ait: *Quod hæc cogitatio, volo furari à divitibus, ut de pauperibus, diaboli calliditate suggeritur; nam si totum quod abstulit tribuat, auget potius peccatum quàm minuat.*

Confirmatur: Qui furatur ad dandam eleemosynam, constituit ultimum finem in eleemosyna, & non tantum in furto, cum propter eleemosynam faciendam, transgrediatur præceptum divinum non furandi, & à Deo ut ultimo fine avertatur: Ergo gravius peccat propter intentionem talis finis.

Ad objectionem respondeo, quod licet intentio eleemosynæ, ex qua imperatur malum medium, sit mala in individuo, habet tamen speciem boni, & ex objecto est bona: unde ex hac parte potest minuire malitiam pravæ electionis; non quidem per se, seu per introductionem aut admixtionem alicujus bonitatis, cujus prava electio capax non est, nec actus intentionis vitiatus à mala electione potest illam communicare; sed per accidens, quatenus scilicet intentio eleemosynæ facit furtum esse minus voluntarium, & minus per se intentum. Sicut passio antecedens, & inducens ad actum malum, licet sit mala, minuit tamen peccatum, quia facit illud minus voluntarium.

Ad locum verò Augustini duplex potest ad-

li ij

22

23

24

25

26

27

hiberi solutio. Prima est, Augustinum solum vel-
le quod ille qui furatur, & dat eleemosynam ex
re furto sublata, gravius peccat per accidens,
quatenus scilicet reddit se impotentem ad fa-
ciendam restitutionem, ex quo nova injuria fit
vero domino; & hoc innuunt verba illa: *Si to-
rum quod abstulit tribuat*. Verum hæc impoten-
tia non oritur ex ipsa eleemosyna, quatenus elee-
mosyna est, sed ex eo quod ille qui furatur, non
habet unde reddat, quod utique eodem modo
sequeretur, si rem furatam, non in eleemosynam,
sed in ebrietatem, scortationem, aut aliam rem
impenderet: unde eleemosyna non per se, sed
per accidens tantum influit in illam impoten-
tiam restituendi, subindeque per accidens tan-
tum auget peccatum.

Secundò hæc verba, *auget potius peccatum
quam minuat*, explicari possunt de augmento
malitiæ, non quantum ad gravitatem, sed quan-
tum ad numerum peccatorum: ibi enim Augu-
stinus agit contra hæreticos, existimantes lici-
tum esse facere mala ut veniant bona, sicque lici-
tum esse furari ad dandam eleemosynam; & ut
talem errorem destruat, docet peccatis etiam
bona intentione factis, augeri numerum pecca-
torum; nam cum talia peccata, etiam si minora
sint peccatis mala intentione factis, revera pec-
cata sint, & bona intentione non totaliter excu-
sentur, ut s. præcedenti docuimus, illis multi-
plicatis, non minuitur, sed potius augetur nume-
rus peccatorum.

28. Ad confirmationem dicendum cum Cajeta-
no 2. 2. qu. 148. art. 4. dupliciter aliquid posse
habere rationem ultimi finis respectu peccatoris;
primò ut quod, tanquam rem quæ ut ultimus
finis appetitur; secundò ut quo, tanquam ra-
tionem propter quam in illa re ratio ultimi finis
constituitur: v. g. femina respectu luxuriosi ha-
bet rationem ultimi finis ut quod, quia est res
quæ ut ultimus finis ab eo appetitur; ejus verò
pulchritudo, quæ est ratio movens & inducens
impudicum, ad hoc ut avertat se à Deo ut ultimo
fine, & ad talem creaturam se convertat, habet
rationem ultimi finis solum ut quo. Quod ergo
habet rationem ultimi finis primo modo, non
minuit, sed auget malitiam peccati: id verò
quod tantum secundo modo est ultimus finis, po-
test malitiam peccati seu prave electionis mi-
nuere, non quidem ex ea parte quæ malum est,
vel inducens ad malum, sed quatenus aliàs se-
cundum se induit rationem boni, & facit actum
esse minus voluntarium: unde cum isto secundo
modo eleemosyna habeat rationem ultimi finis,
quando movet ad furandum, non auget, sed mi-
nuit malitiam furti.

29. Objicies secundò: Si aliquis ex malo fine eli-
gat aliquod medium bonum, v. g. ex intentione
adulterij eligat ire ad Ecclesiam, vel dare elee-
mosynam, ex bonitate talis medij electi non mi-
nuitur, sed potius augetur peccatum malæ in-
tentionis; cum tunc ex majori inclinatione in
pravum illum finem feratur: Ergo pariter boni-
tas finis intenti non minuit, sed auget malitiam
prave electionis. Consequentia patet à pari-
tate rationis: nam sicut finis est circumstantia
electionis, ita e converso electio est circumstan-
tia intentionis: Ergo si una non minuit mali-
tiam, licet sit circa objectum bonum, alia pariter
eam non minuet, quamvis sit circa objectum ho-
nestum.

30. Respondeo concessio Antecedente, negando

A consequentiam, & paritatem. Ratio discrimi-
nis est, quia finis est circumstantia *extrinseca*, movens
voluntatem ad eligendum, eique præbens ratio-
nem formalem volendi; unde ex bonitate rei in-
tente potest minuere malitiam prave electionis,
minuendo voluntarium pravam, ut antea expo-
suvimus: medium autem seu electio est circum-
stantia *quid* respectu intentionis, & se habet ut
ejus effectus, & ut quid consequens ad ipsam;
unde et si medium sit bonum ex objecto, non mi-
nuitur malitia prave intentionis, sed potius to-
ta malitia intentionis, redundat in ipsum me-
dium, tanquam in ejus effectum, omnemque
ejus bonitatem destruit.

ARTICVLVS II.

*Virum voluntas humana, ut recta sit, debeat
conformari divinæ, non solum in volito for-
mali, sed etiam in volito materiali?*

S. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

NOTANDVM primò: Quod licet prima
regula humanorum actuum, quæ est lex æ-
terna, præcipue consistat in dictamine intellectus
divini; quia tamen efficaciam & vim obligandi
sumit à voluntate divina, D. Thomas hic art. 9.
inquirit utrum bonitas voluntatis humanæ de-
pendeat ex conformitate ad voluntatem divi-
nam? Et respondet affirmativè: quia (inquit)
unumquodque rectum & bonum est, in quantum
attingit ad propriam mensuram: prima autem
humanæ voluntatis regula seu mensura est divi-
na voluntas; cum illa sit ipsa sanctitudo & sancti-
tas per essentiam, & summum bonum, ac ultimus
finis: Ergo ad hoc quod voluntas hominis sit bo-
na, requiritur quod conformetur voluntati divi-
næ. Unde Augustinus in Psal. 32. exponens illum
versiculum, *Rectos decet collaudatio*, ait: *Re-
ctum cor habet qui vult quod Deus vult*.

D Notandum secundò ex eodem S. Doctore art.
10. ejusdem quæstionis, quatuor modis intelligi
posse, voluntatem nostram conformari divinæ in
operando, secundum quatuor causarum genera.
Primò in genere causæ finalis, in quantum volun-
tas nostra vult propter eundem finem, propter
quem divina. Secundò in genere causæ formalis,
quia nimirum eadem est, saltem analogicè,
utriusque forma: & hanc habet quando operatur
ex charitate, quæ est analogia divinæ dilectionis,
ex qua Deus semper operatur, participatio. Ter-
tiò in genere causæ efficientis, quatenus Deus
vult aut permittit nostram voluntatem velle
quod vult, & eam ad volendum applicat; & hoc
modo semper voluntas nostra conformatur divi-
næ; quia semper vult quod Deus efficaciter de-
cernit, aut permittit eam velle, ut fuse ostendi-
mus in tractatu de voluntate Dei, agentes de effi-
cacia divinorum decretorum. Denique in genere
causæ materialis: & hæc conformitas desumitur
ex parte objecti, quod se habet ut materia circa
quam; unde reperitur in nostra voluntate, quan-
do vult idem objectum quod divina. Quod ut
magis declaretur.

Notandum est tertio, ex qu. 23. de veritate
art. 7. *In objecto voluntatis duo esse consideran-
da: unum quod est quasi materiale, scilicet ipsa*